

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

ירושלים, אב תש"ף

אוגוסט, 2020

למורים¹, לרכזים ולמדריכים לעברית בחינוך היסודי,
למנהלים ולמפקחים על בתי הספר,
שלום רב.

הנדון: חוזר מפמ"ר עברית ביסודי לקראת שנת הלימודים תשפ"א

דברי פתיחה

בשנת הלימודים החולפת נאלצה מערכת החינוך להתמודד עם אתגר סבוך במיוחד, אתגר שהשפיע על חיי בית הספר ועל הוראת מקצועות הלימוד, ובכלל זה הוראת העברית. היה עליכם ללמד בתנאים חדשים עבורכם ועבור תלמידים, ולהציע פתרונות במצבים של חוסר ודאות. כמפמ"ר להוראת העברית בבית הספר היסודי, ברצוני להודות לכם על המאמץ המיוחד ועל המחויבות שלכם להקניה ולטיפוח של מיומנויות השפה בתקופת החירום הרפואי.

כידוע, גם שנת הלימודים תשפ"א צפויה להיות שנה מורכבת, ושומה על כולנו להיערך לקראתה. כמורים, רכזים, וכמדריכים לעברית, אתם מודעים היטב לחשיבותו של המקצוע ולצורך לקדם את מיומנויות השפה בשנה זו לא פחות מאשר בשנת לימודים אחרת. אומנם במקצועות מסוימים מוצע מיקוד וצמצום ההוראה לאור סדר העדיפויות שהמצב מחייב, אולם בתחום העברית אין אפשרות לעשות זאת. היכולת להתבטא בעל פה ובכתב, לקרוא ולהבין, עומדת בבסיס הלמידה של כל תחומי הדעת ואי אפשר לוותר עליה או לדחותה. עם זאת, אפשר וצריך להתאים את הוראת העברית לתנאים שיכתיב לנו החירום הרפואי.

במיוחד אבקשכם לוודא שכלל תלמידי הכיתה מתקדמים כראוי ובהתאם ליכולותיהם, שהפערים אינם מתרחבים ושתלמידים מתקשים מקבלים את התמיכה הלימודית שהם זקוקים לה. תלמיד שמתקשה בקריאה יישאר מאחור. תלמיד שמתקשה בכתיבה לא יוכל להציג כראוי את ידיעותיו או לבטא את רגשותיו ודעותיו. תחושה של כישלון ושל תסכול עלולה להחמיר בימים של חירום ולהכביד עוד יותר על הלמידה של ילדים שחווים אותה. אנא, היו ערניים אפילו יותר מאשר בכל שנה, ועקבו אחר ההתקדמות של כלל התלמידים בכיתה.

בחוזר זה אעסוק בדגשים המיוחדים להוראת העברית בשנת הלימודים תשפ"א בכל כיתות בית הספר היסודי, אם בהוראה מקרוב או בהוראה מרחוק, בכיתת האם או בחלוקה ל"קפסולות". כבכל שנה, אכלול בו הפניות לחומרי למידה, לכלי הערכה ולפיתוח מקצועי, בהמשך לחוזר תש"ף ([לנוחיותכם מוטמע כאן](#)).

¹ לשון זכר מייצגת את כל המגדרים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

דגשים מיוחדים בשנת תשפ"א

- יש להקנות את כל ארבע מיומנויות השפה - דיבור והאזנה, קריאה וכתיבה, ולאזן ביניהן, בהוראה מרחוק או בהוראה בכיתה.
 - יש לתמוך בתלמידים שקשה להם, ולחזק מיומנויות בסיסיות בקריאה ובכתיבה כדי לא להשאיר אף תלמיד מאחור. חשוב לאתר כבר בתחילת השנה את התלמידים המתקשים גם בתנאי הלמידה המיוחדים בתשפ"א. לשם כך פיתחנו כלי להערכת פרופיל אורייני בראשית כיתה א' וכלי להערכת הקריאה בראשית כיתה ג'. בנוסף, לרשותכם כלים למיפוי כיתה בכל אחת משכבות הגיל. חשוב להתאים בעזרתם מהלכי הוראה לכלל תלמידי הכיתה ולהציע אתגר למתקדמים ולמצטיינים שביניהם.
 - הוראת מיומנויות השפה והידע הלשוני תיעשה באופן מפורש בשיעורי העברית. קידום מיומנויות השפה יכול להיעשות גם במסגרת הוראת תחומי הדעת השונים ביסודי, ובלבד שתישמרנה **מטרות ההוראה של מיומנויות לשוניות** לצד מטרות ההוראה בתחום הדעת האחר.
 - יש להקפיד וללמד ספרות יפה וכן לעודד קריאה של ספרים. לספרות ערך מוסף בתקופה של מצוקה והיא מאפשרת לשוחח על רגשות ועל קשיים, להקשיב לקול האישי ואף להרחיק נדוד בימים של מגבלות על תנועה ועל מפגשים חברתיים.
 - אין לוותר על הקנייה של ידע לשוני ואוצר מילים. כדאי לעשות זאת באופן המשתלב עם התכנים שבהם עוסקים הילדים וכך להביא ללמידה משמעותית ובעלת ערך עבורם.
 - יש להקנות את מיומנויות השפה בדרך מותאמת לשונות בכיתה. גם תהליכי הוראה-למידה מרחוק מאפשרים הוראה בקבוצות קטנות ואף הוראה פרטנית.
 - חשוב לשלב הערכה מגוונת ומותאמת לפרט בתהליכי ההוראה. הערכה אינה בהכרח מבחן, ואין היא חייבת להיעשות באופן אחיד לכלל הכיתה. הערכה יכולה להיעשות על כל תוצר למידה של תלמיד בכיתה, או באמצעות כלי הערכה שהמורה בוחר לפי שיקול דעתו.
- להלן אתייחס בהרחבה לדגשים אלה ולתחומים חשובים נוספים בהוראת העברית בשנת הלימודים הקרובה.

אנא עקבו אחר עדכונים באתר המפמ"ר במהלך השנה.

תוכן העניינים

1. [על מקומה של הוראת העברית בבית הספר ועל למידה משמעותית בשיעורי עברית](#)
2. [תהליכי הוראה-למידה והערכה בשיעורי עברית](#)
3. [המטרות של הוראת העברית: קידום כישורי שפה, שיח דבור, ידע לשוני וספרות, השכלה והרחבת הדעת](#)
4. [על הוראת ספרות](#)
5. [יסודות הקריאה והכתיבה וטיפוח האוריינות בכיתה א'](#)
6. [ספרי לימוד וחומרי למידה](#)
7. [מסגרות לפיתוח מקצועי](#)

1. על מקומה של הוראת העברית בבית הספר ועל למידה משמעותית בשיעורי עברית

מטרות ההוראה של מקצוע העברית כוללות, לצד קידום מיומנויות השימוש בשפה והידע הלשוני, את הבנת ערכה ליחיד ולחברה ואת החינוך לאהבת השפה העברית, האוצרת בתוכה את המורשת, הספרות והתרבות של העם היהודי ושל מדינת ישראל.

הוראת העברית היא תחום מיוחד בין מקצועות הלימוד בחינוך היסודי. מאחר שתחום זה אינו מתמקד בתכנים אלא במיומנויות שפה ותקשורת – הוראתו יכולה להשתלב בכל מהלך חברתי או לימודי שרלוונטי לחיי התלמידים. ואכן, מיומנויות לשוניות אינן נלמדות בשיעורי העברית בלבד. טיפוח השפה והאוריינות הוא משימה המוטלת על כלל הצוותים החינוכיים בכל מפגש עם הילדים – בשיחה ובדיון, בקריאה ובכתיבה, בלמידה ובהרחבת הדעת. עם זאת, לשיעורי העברית ערך משל עצמם. כאן מתבצעת ההוראה המתוכננת של מיומנויות השפה לאור תוכנית הלימודים ובתוך כדי הערכה שוטפת של מה שהתלמידים יודעים ומסוגלים לעשות.

עלינו לדאוג לנצל היטב את רוחב המקצוע ואת היקף השעות הגדול שלו ולהקדיש אותן להוראת עברית ולא למשימות חינוכיות או לימודיות אחרות. יתרה מכך, כדאי לנצל הזדמנויות שונות לקידום השפה בכל תוכן לימודי או אירוע בחיי בית הספר: כאן אפשר להרחיב אוצר מילים; כאן אפשר לשכלל הבעה בעל פה בתוך כדי דיון על סוגיה חברתית-ערכית; כאן אפשר לשתף בחוויית קריאה אישית; כאן אפשר לכתוב מכתב בנושא שעל הפרק; כאן כדאי לעורר סקרנות, לעודד קריאה ולהרחיב השכלה.

כמורים לעברית העוסקים בקידום מיומנויות לשוניות עומד לפניכם האתגר לבחור נושאים בעלי ערך, רלוונטיים לילדים ומעוררי עניין, להכין מטלות שמכוונות באופן ישיר או במרומז אל חיי הילדים; לשאול שאלות שאין עליהן תשובה נכונה אחת, שהן מעוררות חשיבה, מזמינות נטילת יוזמה ופתרון בעיות, מעלות דילמה מוסרית ומחייבות הבעת עמדה מנומקת; להזמין את הילדים להיות מעורבים בדרך למידתם ולאפשר להם להשפיע על הנעשה בכיתה. כל אלה אינם יכולים להתבצע ללא גישה פדגוגית מתאימה וללא התאמה דידיקטית אשר מביאה בחשבון את צורכי הילדים, את מקומם על הרצף ההתפתחותי ואת מה שמעניין ומשמעותי עבורם.

בימים מיוחדים אלה, כאשר סביבת הלמידה משתנה, אפשר לעסוק בנושאים שקשורים לסביבת הלימוד בבית, וכן בנושאים אקטואליים שמטרידים או מעניינים את הילדים לאור החירום הרפואי והשפעתו על חייהם. כמובן, כאשר מדובר בהוראת העברית, אין לעסוק בתכנים בלבד, אלא להציב מטרות הקשורות בשימוש בשפה – בדרך הביטוי בכתב או בעל פה, בקריאה ובהבנת הנקרא, באוצר מילים ומושגים שהילדים שומעים בימים אלה בבית ובאמצעי התקשורת.

2. תהליכי הוראה למידה והערכה בשיעורי עברית

שיעורי העברית מזמנים מרחב גדול של בחירה בתכנים ובתהליכי למידה ומאפשרים התפתחות אישית. כל תלמיד בדרכו ובקצב שלו צריך למצוא בשיעורי העברית הזדמנות לחוות הצלחה ולחוש בהתקדמות. תפקידנו כמורים לסייע לו לעצב בדרך של הנאה ועניין את הכישורים האורייניים שישמשו אותו ללמידה. זהו אחד האתגרים המשמעותיים העומדים לפנינו, במיוחד לנוכח המורכבות וההטרונגיות הרבה שמאפיינות את כיתות הלימוד בארץ, אתגר המתחדד עוד יותר עם יישומו של חוק ההכלה וההשתלבות במערכת החינוך. בין התלמידים נמצא מי שמתקשה בקריאה או בכתיבה, מי שעברית אינה שפת אימו, מי שזה עתה הגיע ארצה, תלמידים מצטיינים ומחוננים ועוד אחרים.

קיימת סבירות גבוהה שהלימודים בתשפ"א לא יהיו סדירים. תלמידים שונים עלולים להיפגע מכך ולצבור פערים. כאשר מדובר במיומנויות לשוניות בשפת האם – אסור להניח לזה לקרות. כדי לא להשאיר אף ילד מאחור, לקדם הישגים ולהיענות לצרכים המגוונים של התלמידים בכיתה, חשוב לקיים תהליכים של הוראה מבוססת הערכה, תכנון ומעקב. אפשר להסתייע לשם כך במדריכים, רכזי שפה, רכזי הערכה ורכזי השתלבות, ולבנות תוכניות הוראה אשר לוקחות בחשבון את כלל התלמידים בכיתה - הן בתוך המהלך הדידקטי הכולל הן בהתאמה פרטנית.

שימו לב, הערכה ומעקב המשולבים בהוראה – אין פירושם מבחן. אפשר לקיים הערכה בדרכים שונות, בתנאי ביצוע שאינם מרתיעים. אין צורך להשתמש תמיד בכלי הערכה אחיד לכלל הכיתה. כמו הוראה טובה, גם הערכה יכולה להיעשות באופן דיפרנציאלי, לאפשר תיווך מותאם לתלמידים השונים באופן שיוכלו לבטא את ידיעותיהם.

באתר החינוך הלשוני, תחת הלשונית [הערכה משולבת בהוראה](#), תוכלו לקרוא על מאפיינים של הערכה כזאת. לרשותכם [מצגת על מאפייני הערכה מקדמת למידה בחינוך הלשוני](#). לצידה תמצאו [סרטון קצר](#) בנושא זה וכן [כרזה על הערכה פנימית מקדמת למידה](#). תוכלו אף להאזין להרצאתה של ד"ר הלנה קמרון על [הערכה מקדמת למידה של כלל תלמידי הכיתה](#).

לרשותכם מגוון כלים למטרות הערכה שונות. בתחילת השנה ובמהלך המחצית השנייה יש לקיים מהלכי הערכה למיפוי כיתה. מיפוי הכיתה מאפשר תכנון כולל על פי מה שהתלמידים יודעים בתחילת השנה אל מול הרצוי על פי תוכנית הלימודים. מיפוי הכיתה מאפשר הוראה מותאמת לשונות – לתגבר הוראה לתלמידים מתקשים ולהוסיף אתגר לתלמידים חזקים.

כלים למיפוי כיתה שפותחו על ידי הראמ"ה והפיקוח על הוראת העברית מוצעים לבתי הספר לקראת תחילת שנת הלימודים כדי שהמורים יוכלו לבצע את מהלך ההערכה כבר במהלך חודש ספטמבר. הכלים אינם דיגיטליים. עדיף לבצע את מהלך המיפוי כאשר התלמידים נוכחים בבתי הספר. אם לא יתאפשר הדבר, יש לשקול אם להמתין לחזרת התלמידים לבתי הספר או לבצע הערכה מרחוק. [באתר הראמ"ה תוכלו למצוא הנחיות לביצוע הערכה מרחוק](#).

שימו לב: השימוש בכלי המיפוי ייעשה בהתאם לשיקול דעתו של המורה.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

אין להחיל את המגבלות שחלו במבחני המיצ"ב (שנגזרו מכורח של מבחן מערכתי רחב היקף) על תהליכי ההערכה בכיתה. מגבלות אלה עלולות ליצור תסכול ועגמת נפש אצל תלמידים מתקשים שנאלצים להתמודד עם משימה שהמורה יודע מראש כי אינם מסוגלים לה.

פירוט כלי המיפוי לתחילת שנה :

כיתה א'	כלי להערכת פרופיל אורייני + משימות 1-2 מתוך מבדק קריאה וכתובה לכיתה א'
כיתה ב'	משימות 8-10 מתוך מבדק הקריאה והכתיבה לכיתה א'
כיתה ג'	טקסטים עם שאלות בהבנת הנקרא ולשון ומשימת כתיבה + מבדק שטף קריאה
כיתה ד'	טקסטים עם שאלות בהבנת הנקרא ולשון ומשימת כתיבה + מבדק שטף קריאה
כיתה ה'	טקסטים עם שאלות בהבנת הנקרא ולשון ומשימת כתיבה – בחירה בין שני כלי מיפוי
כיתה ו'	טקסטים עם שאלות בהבנת הנקרא ולשון ומשימת כתיבה

הערכה שוטפת משולבת בהוראה תיעשה לאורך כל שנת הלימודים על פי שיקול דעתם של המורים. הימנעו מריבוי מבחנים היוצרים אווירה של לחץ או עומס מיותר על התלמידים. אין בכך כל צורך. כלי הערכה מגוונים מוטמעים בתהליך ההוראה יכולים לספק למורה את המידע הדרוש. כל משימה שהתלמידים מבצעים בכוחות עצמם יכולה לשמש כמשימת הערכה, בתנאי שתקבעו לה תבחינים, תכוונו בעזרתה את ההוראה ותנהלו מעקב אחר ההתקדמות.

באתר החינוך הלשוני ובאתר **הראמ"ה** מגוון של כלי הערכה של מיומנויות שפה ואפשר לעשות בהם שימוש בתנאי ביצוע גמישים, לאו דווקא כמבחן. מורים יכולים לבחור להעריך באמצעותם תלמידים מסוימים בלבד בעוד האחרים עסוקים בלמידה. אפשר להשתמש בכלים קצרים שאינם "תופסים" שיעור שלם וניתן בקלות לבדוק אותם, או לחלופין לבחור טקסט אחיד לכל תלמידי הכיתה אולם להציע תיווך משתנה לתלמידים שונים – הקראה, הגדלה של טקסט, ניקוד, חלוקה לפסקאות ועוד.

כלי יעיל להידוק הקשר בין הערכה ללמידה תמצאו באתר החינוך הלשוני תחת הכותרת "**הפקת תועלת ממבחנים**", מעין מדריכים למורה שנכתבו עבור חלק ממבחני המדף. הפרק כולל ניתוח של שאלות המבחן לצד המלצות פדגוגיות. כמו כן תוכלו למצוא באתר כלי הערכה המשולב בהוראת הכתיבה של טקסטים מידעיים לכיתות ד'-ה'.

על שימוש בכלי הערכה נוספים במהלך הלמידה ועל אופי ההערכה בבית הספר היסודי אנא קראו בחוזר המנכ"ל "**מבחנים פנימיים כחלק מההערכה על פני הרצף החינוכי**".

3. המטרות של הוראת העברית: קידום כישורי שפה, ידע לשוני וספרות, השכלה והרחבת הדעת

יעד מרכזי בתוכניות הלימודים לגן ולבית הספר היסודי הוא פיתוח כישורי השפה, כדי שהתלמידים יוכלו להשתמש בשפה העברית לצרכים מגוונים ובנסיבות משתנות: יהיו קוראי ספר, ישלטו בעברית הדבורה והכתובה, ישכללו את תפקודם ואת חשיבתם בה ויפתחו מודעות לשונית. [על מטרות החינוך הלשוני](#) קראו בתוכנית הלימודים "חינוך לשוני – עברית: שפה, ספרות ותרבות".

בחוזר זה אדגיש כמה היבטים של הוראת העברית.

3.1 הרחבת ידע העולם

עלינו להיות ערים לכך שהדגשת ערך הלימוד כשהוא לעצמו, העשרה תרבותית, הרחבת הדעת והעשרת ידע העולם, הן חלק ממטרות ההוראה של המורים לעברית. ידע עולם והשכלה הם תנאי להרחבת אוצר המילים והמושגים, ובסיס להבנת הנקרא ולהבעה בעל פה ובכתב. ככל שהתלמידים ידעו יותר ויפתחו סקרנות ועניין, הם יוכלו להיות קוראים מבינים יותר, דוברים וכותבים טובים יותר המסוגלים להציע מידע בעל ערך בכתיבתם ולנמק את טיעוניהם באמצעות עובדות.

יש להציב את ערך הלימוד וההשכלה ואת העשרת הידע הכללי ואת קידום המיומנויות האורייניות בתחומי הדעת כחלק מתוכניות ההוראה של המורים לעברית. רצוי לשתף במשימה את ההורים ואת הקהילה. אפשר להיעזר בספרי הלימוד בעברית הכוללים טקסטים מידעיים בתחומים שונים וכן בספרי הלימוד בתחומי הדעת האחרים. חשוב לקרוא עם התלמידים בכיתה או בספרייה על נושאים מעוררי עניין בעיתונים ובמקורות מידע דיגיטליים ומודפסים, לצפות יחד בסרטונים ולקחת חלק באירועי תרבות. **במיוחד חשוב לקיים דיון בעקבות הצפייה או הקריאה וללמד את התלמידים אסטרטגיות של גישה אל הידע, העמקת הלמידה, העלאת שאלות, וטיפוח החשיבה.** שיח כיתה המתבצע באופן משתף ורלוונטי עבור התלמידים מסייע לעיבוד המושגים החדשים, מעורר עניין ומדרבן להמשיך ולחקור.

3.2 פיתוח אוצר מילים

אחת ממטרות ההוראה החשובות ביותר בגן ובבית הספר היא פיתוח אוצר המילים. אוצר המילים המנטלי הוא תשתית חשובה מאוד ליצירת מושגים, לחשיבה ולהבנת העולם שסביבנו, לתקשורת יעילה, להבנת מסרים ולהבעה עצמית. לאוצר מילים עשיר תרומה לקידום ההישגים הלימודיים הן בשפה הכתובה והדבורה הן בתחומי הדעת הנלמדים בבית הספר. לפיכך יש ליצור הקשרים לימודיים וסביבה לימודית עתירת שפה וספר.

חשוב להרחיב ולקדם ידע על המילים בלמידה מזדמנת ובהוראה ישירה גם יחד. הלמידה המזדמנת משמעה לפגוש מילים באמצעות קריאה למטרות הנאה ולצורכי למידה, להאיר אותן ולעורר את תשומת הלב אליהן. לצד זאת יש לכוון להוראה מפורשת שיטתית וממוקדת של אסטרטגיות להבנת מילים חדשות ולהעשרת המילון האישי. במיוחד חשוב לתת את הדעת על העשרת אוצר מילים ומושגים הקשורים ללמידה בבית הספר וכן לאוצר מילים רגשי המזמין לתרבות של שיח ומציע כלים להידברות.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

אסטרטגיות ופעולות להבנת מילה

- היסק על פירוש מילה מתוך ההקשר התוכני שבו היא נאמרה או נכתבה
- השערה לגבי פירוש מילה על סמך תפקידה התחבירי במשפט ועל סמך המבנה המורפולוגי שלה
- השערה על פירוש מילה על סמך היכרות עם מילים אחיות מאותה משפחת מילים
- בחינה רפלקטיבית של תהליכי החשיבה ושל היתכנות הפירוש המוצע למילה בהקשר הנתון
- חיפוש הגדרה של מילה במילון ובחירה בין משמעויות שונות
- הרחבת המפגש עם המילה בהקשרים נוספים – בתחומי דעת נוספים, בטקסטים אחרים, בביטויים ובמטבעות לשון
- שימוש במילה החדשה בדיבור ובכתיבה
- היכרות עם נטיות דקדוקיות שונות של המילה ודיוק בכתיבתה בצורותיה השונות.

אמצעים דידקטיים להרחבת אוצר מילים

- בחירה מכוונת של 3-5 מילים לטיפול שבועי – מילים חוזרות ומילות מפתח מתוך השיח הלימודי והחברתי בכיתה, כגון מילים הקשורות ללמידה וחשיבה (כמו טיעון או תהליך), מילים הקשורות לרגשות וליחסים בין אנשים (כמו חברות או קנאה), מילים הקשורות לתחומי הדעת (כמו מפה או תוצאה), מילים של "שבת" ומילים של יום-יום, שמות עצם מוחשיים ומושגים מופשטים, מילים של ספרות יפה ומילים של תנ"ך ומקורות יהודיים, מילים של אקטואליה ומילים של השדה הדיגיטלי ועוד. המורה יכולה לבחור במילים כיתתיות ותלמידים יכולים להציע מילים נוספות למילון האישי.
- העיסוק במילים יכול מפגש איתן במופעים חוזרים במהלך השבוע ולאורך השנה, בשיעורי עברית ובתחומי דעת אחרים. נדרש לשם כך תיאום בין מורי בית הספר והצגה של המילים במקום בולט בכיתה.
- שיתוף התלמידים וההורים באחריות על המטלה של הרחבת אוצר המילים מתוך מודעות והבנה של ערכה עבורם.
- קריאה עצמית מרובה של התלמידים בספרות יפה, בעיתונות לילדים ובטקסטים דיגיטליים והאזנה לקריאה קולית של מבוגר בכיתה ובבית.
- החדשון לילדים מציע היכרות עם [מילים בחדשות](#).
- עבודה על "קלון" להשלמת מילים חסרות וליצירה של משחקי מילים ותשבצים.
- הכנת מילון אישי לאיסוף כלל "המילים שלנו".
- בימים של למידה מרחוק אפשר להכין פינה מיוחדת באתר הכיתתי וכן לקיים משחקים דיגיטליים להעשרת אוצר המילים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

- קריאה בטקסטים דיגיטליים מאפשרת לסמן במשותף מילים קשות על הטקסט ולנסות להציע להן פירוש בעזרת האסטרטגיות להבנת מילים.

חלק מן ההמלצות שלעיל נשענות על הרצאה של פרופ' תמי קציר. מומלץ להאזין להרצאה [שיפור הבנת הנקרא](#) [מילה אחר מילה](#) מאת פרופ' תמי קציר. לצד ההרצאה אפשר למצוא גם קובץ המלצות למהלכים דידקטיים.

3.3 קידום קריאה והבנת הנקרא

- טיפוח מיומנויות הקריאה של התלמידים צריך להתבצע בכמה מישורים:
- עידוד קריאה חופשית מרובה להנאה
- חיזוק שטף הקריאה – קצב, דיוק, הנגה (פרוזודיה)
- הקניה מפורשת של אסטרטגיות הבנת הנקרא בטקסטים מסוגות שונות.

עידוד קריאה מרובה

נמצא קשר ישיר בין קריאה מרובה לבין כישורים אורייניים של תלמידים והישגיהם הלימודיים וכן קשר ישיר בין אהבת הקריאה להישגים בקריאה. מכאן עולה כי חיוני לקבוע עיתים לקריאה בבית הספר במהלך יום הלימודים, וכן לעודד את התלמידים לקרוא בבית טקסטים מגוונים ובעיקר ספרות יפה. **כדאי שבבית הספר היסודי יקראו התלמידים במשך שעה וחצי לפחות כל שבוע**. רצוי שזמן זה יחולק בין ימות השבוע ויוקדש הן לקריאה להנאה הן לקריאה מונחית של ספרות יפה.

משרד החינוך מציע תוכניות לעידוד הקריאה, כמו "[שמחת הקריאה](#)", [מצעד הספרים](#) ו"[ספריית פיג'מה](#)". ספרים מתוך תוכניות אלה וכן ספרי הקריאה מתוך תוכנית הלימודים בעברית (על פי [רשימת היצירות](#)), וספרים איכותיים נוספים שבחרו המורים יהיו חלק מהמהלכים לעידוד הקריאה החופשית והמונחית.

להלן כמה עקרונות לניהול זמן הקריאה בבית הספר:

- חשוב להגדיר זמנים קבועים לקריאה כדי שהתלמידים יצפו להם ויוכלו להיערך להם ולהביא עימם חומרי קריאה. במפגש דיגיטלי מרחוק – אפשר לקרוא בהמשכים באוזני התלמידים. אפשר גם לקיים שיח ספרים במליאה או בקבוצה. כאשר זמן הקריאה מתקיים בבית הספר, רצוי שהמורה בכיתה יעסוק גם הוא בקריאה בלבד, כגון קריאת מורה בקול באוזני תלמידים, האזנה של המורה לקריאת תלמיד באופן פרטני, קריאה עצמית של המורה כמודל.
- חשוב לסיים את הזמן המוקצה לקריאה בדרך "רכה" ולאפשר לתלמיד לסיים פסקה, להיפרד בנוחיות מן הספר, ולעבור בהדרגה לפרק הלימודי שלפניו. אפשר, לדוגמה, להציע עבודה עצמית כמשימה ראשונה כדי

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

שכל תלמיד יוכל להשתלב בה עם סיום זמן הקריאה שלו, ורק לאחר מכן לקיים את חלק המליאה של השיעור.

- חשוב לקשור את קריאת הספרים לפעילויות אורייניות אחרות בכיתה, כגון קידום השיח והכתיבה, תיאטרון קריאה, דיאלוגים בין דמויות, יצירה גרפית בעלת משמעות בדרך שתעודד את אהבת הקריאה ולא בדרך של מטלה לימודית.
- הסביבה הלימודית בכיתה ובבית הספר צריכה להיות סביבה אוריינית עשירה ומלאה בספרים מסודרים ונאים לקריאה. ספרים בלויים שנערמו בארון צדדי בחדר הכיתה אינם מראה מלבב והם משדרים יחס מזלזל בספר ובספרות. אנא הימנעו מכך.
- ספרים הם הזדמנות לדיון בערכים ולחינוך לאמפתיה. שיח ספרים סביב הדמויות שבספר מזמין את התלמידים לעקוב אחר התפתחותן, לבחון את התנהגותן, להבין ללבן ולנסות להציע פתרונות למצוקתן.
- ספרים וספרות מזמנים שיח מעורר עניין. אפשרו לתלמידים זמן לשיתוף עמיתיהם בערך שמצאו בספרים - בזוגות, בקבוצות, במליאה הכיתה. חשוב שיכינו עצמם להצגה של חוויותיהם ורעיונותיהם וגם יזכו להתייחסות לתוכן דבריהם ולמשוב עדין על אופן ההצגה. מהלכים כאלה אפשר לעשות בכיתה (בהתחשב בתנאי הלמידה המיוחדים בתשפ"א). בלמידה מרחוק, ילדים יכולים לשלוח לסביבה הדיגיטלית המשותפת סרטונים של עצמם קוראים או ממחיזים אפיזודה מתוך הספר, או לקבל במה במפגש סינכרוני מרחוק.

חיזוק שטף קריאה

גם השנה נקדם את ההיכרות של המדריכים, הרכזים והמורים עם התוכנית **"קול קורא" לחיזוק שטף הקריאה** **בבית הספר היסודי**. שטף הקריאה כולל קצב, דיוק והנגנה (פרוזודיה, הטעמה נכונה). שטף הקריאה מבטא שליטה במיומנויות הבסיסיות של הקריאה והוא מהווה תשתית לתהליכי הבנה גבוהים יותר.

לצערנו, חלק מן התלמידים מסיימים את בית הספר היסודי כאשר אינם שולטים שליטה מלאה במיומנויות הפענוח או שהם קוראים איטיים באופן שמקשה עליהם את ההבנה של טקסטים מורכבים. תלמידים אלה יתקשו להגיע להישגים במקצועות הלימוד השונים בבית הספר. התוכנית **"קול קורא"** פותחה כדי להתמודד עם בעיה זו. מסר מרכזי של התוכנית הוא שאין לסיים את הקניית מיומנויות הפענוח בכיתה א'. **להפך, תפקיד המורים לעברית בכיתה האם לחזק את הדיוק והקצב של הקריאה לכל אורך שנות בית הספר היסודי**. התוכנית **קול קורא** מציעה כיצד לעשות זאת במהלך שיעורי העברית במליאת הכיתה. למתקשים במיוחד תינתן תמיכה נוספת במסגרת עבודת הכיתה או בנפרד. התוכנית כוללת רקע עיוני וכלים יישומיים להוראה ולהדרכת מורים.

מכיוון שהשטף הוא מיומנות בסיס חשובה, אין לדלג על קידומו גם במצבים של למידה מרחוק. בימים אלה חשוב עוד יותר להקשיב לקריאתם של התלמידים, לאתר את המתקשים ולסייע להם בביסוס השטף. מורים יכולים, למשל, לבקש מהתלמידים לשלוח אליהם סרטונים של עצמם קוראים בקול. המורים יכולים להעריך את הקריאה ולדון בה עם התלמיד בשיחה שמעוררת רפלקציה וניהול עצמי. אפשר להיעזר בפרקטיקות ההוראה ולבנות פעילויות חביבות לעבודה עם טקסטים ולקדם ידע לשוני שיסייע לדייק בקריאה.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

הרצאה של ד"ר שני לוי שמעון מתארת את התוכנית :

[חלק א'](#) : התיאוריה העומדת בבסיס התוכנית : מהו שטף קריאה? מהם הגורמים המשפיעים על שטף קריאה?

[חלק ב'](#) : מאפייני התוכנית, מודל העבודה והפרקטיקות לקידום שטף הקריאה.

[חלק ג'](#) : הדגמת הפרקטיקות בטקסט.

הרצאות נוספות בנושא שטף קריאה :

[הפקת פרופילים של תלמידים מתקשים מאת פרופ' מיכל שני](#)

[שטף קריאה : פרוזודיה וקריאה תיאטרלית מאת ד"ר אורלי ליפקה](#)

בשנת הלימודים הנוכחית תתקיים השתלמות ארצית מתוקשבת להטמעת התוכנית "קול קורא" שתינתן על ידי מפתחות התוכנית – ד"ר לימור קולן וד"ר שני לוי שמעון. ההשתלמות מיועדת לקבוצת מדריכות מכל מחוז שינחו את התוכנית במחוז שלהן.

קידום אסטרטגיות הבנת הנקרא

יש לקדם את הבנת הנקרא בסוגות שונות בדרך מפורשת, על סמך נתוני ההערכה ובתוך שימוש במטלות הוראה איכותיות מספרי הלימוד ומיחידות ההוראה.

חשוב ללמד הבנת הנקרא סביב טקסטים איכותיים מותאמים לגיל. ספרי הלימוד בעברית כוללים שפע של טקסטים כאלה, כ־70-80 טקסטים במגוון סוגות בכל ספר. לטקסטים נלוות מטלות בממדי הבנה שונים. גם יחידות ההוראה מטפחות את הבנת הנקרא.

חשוב שהוראת הבנת הנקרא תתמקד באסטרטגיות הבנה ותעורר מודעות עצמית של התלמידים לקשיים בהבנתם וכן לאסטרטגיות שהם מפעילים במהלך קריאת הטקסט. אופן הוראה זה חשוב גם בהוראה מרחוק. הסביבה הדיגיטלית נוחה לתיעוד. אפשר לנצל את העקבות הדיגיטליים של מהלכי הקוראים כדי לדון עם התלמידים בדרך הקריאה שלהם ולעורר את המודעות שלהם לקשיים שנתקלו בהם ולאסטרטגיות ההבנה שהפעילו. אסטרטגיה לדוגמה, ראו בסרטון: ["טיפ לקידום הבנת הנקרא מקרוב ומרחוק"](#).

מגוון הרצאות בנושא הבנת הנקרא אפשר למצוא [באתר המקצוע](#), לדוגמה :

"שיפור הבנת הנקרא מילה אחר מילה" מאת פרופ' תמי קציר ;

"הטקסט העיוני : מאפיינים טקסטואליים והבנת הנקרא" מאת ד"ר ריקי תמיר ;

"קריאה ולמידה בסביבה דיגיטלית" מאת ד"ר גל בן יהודה ;

"תהליכים תקינים ולקויים בהבנת הנקרא" מאת ד"ר מני יערי ;

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

"הבנת הנקרא בקרב דוברים שעברית אינה שפת אימם" מאת ד"ר ענת פריאור.

ועוד...

המורים מוזמנים להצטרף להשתלמויות מקוונות בהבנת הנקרא. ראו בפרק על הפיתוח המקצועי.

4. על הוראת ספרות

במהלך שנות הלימודים בבית הספר היסודי יכירו התלמידים יצירות ספרות רבות ומגוונות מהמורשת התרבותית הישראלית, היהודית והעולמית. הם יוכלו ליהנות מהן, ללמוד באמצעותן על עולמות רחוקים ולהרחיב את נקודת מבטם על סוגיות חברתיות ומוסריות. דרך הספרות, התלמידים מוזמנים להכיר את האחר ולהבין לליבו, למצוא חברים ספרותיים שאפשר לאהוב, להעריך או לבקר. כדי לאפשר את כל אלה, הוראת הספרות מחייבת רגישות רבה מצד המורים. עליה לאפשר לתלמידים מפגש אינטימי עם השיר או עם הסיפור, ועם זאת להציע תיווך שיאפשר הבנה של הטקסט הספרותי אך יותר מקום לפרשנות ולעיבוד אישי.

בימים של חוסר וודאות, של למידה תחת אילוץ, של קשיים כלכליים ואחרים שאולי פוקדים את התלמידים – ערכה של הספרות עבורם גדול עוד יותר. היצירה הספרותית מציעה הנאה אסתטית, עניין, הפגה של מתח, דמיון, שיח על רגשות, אמפתיה והזדהות עם גיבורי הספרים. ילדים צעירים יכולים לקבל השראה מאופן ההתמודדות של הגיבורים בספרים עם קשיים אחרים במקומות אחרים, למצוא דרכים אל הדמיון ואל החלום, וגם אל הנחמה ואל התקווה.

ניתן להגיע להאזנה או לקריאה של יצירות ספרות גם בלמידה מרחוק. [במרחב הפדגוגי](#) תמצאו שפע של קישורים ליצירות ספרות, שיחות עם סופרים ומשוררים, קריאה של יוצרים משיריהם, פעילויות סביב יצירות ספרות לפי נושאים ובהתאם למעגל השנה. בתקופת החירום הרפואי צולמו סופרים קוראים מיצירותיהם ומשוחחים עליהן. תוכלו לאתר את השיעורים הללו [ביישומון השיעורים המצולמים](#). (היישומון מותאם למחשב ולטלפון, אך אינו נפתח בדפדפן אקספלורר).

כאן תוכלו למצוא את [רשימת יצירות הספרות בתוכנית הלימודים](#). הנחיות והמלצות למהלך דידקטי תמצאו במסמך ["רכיבים בהוראה של יצירת ספרות"](#), וכן [בדגמי ההוראה ובמדריכים למורה](#) שבאתר הפיקוח על הוראת העברית ביסודי.

באתר תמצאו גם רשימת יצירות ספרות מותאמת לתלמידי המגזר החרדי.

קריאה מונחית ועידוד קריאה

לקריאה מונחית על ידי מורה ערך רב. המורה מכוונת את הקריאה, מדגימה קריאה יפה, מעוררת פרשנויות שונות לספר, ועוד. רצוי לאסוף בבית הספר עותקים של ספרים מתאימים לקריאה מונחית בכל שכבות הגיל.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

התוכנית "שמחת הקריאה" מתמקדת בקריאה מונחית בכיתות ג' ו' וכוללת מערכי הוראה לספרים נבחרים, הדרכה למורים, ומשלוח עותקים של ספרי קריאה (על פי מדד טיפוח ובכפופות לאילוצי תקציב). בשנת הלימודים תשפ"א תתמקד התוכנית בספרים לכיתות ה' ו' וכן תמשיך ותקדם את הקריאה בספרים לכיתות ג', ד', ה' שכבר נכללו בה בשנים תשע"ח-תש"ף. הספרים החדשים שבתוכנית ויחידות ההוראה המנחות את קריאתם בכיתה יתפרסמו באתר המקצוע תחת הכותרת "[שמחת הקריאה](#)". כלל בתי הספר מוזמנים להצטרף לתוכנית, לרכוש את הספרים שנבחרו, ולקבל הדרכה ומערכי הוראה. משלוח ספרי קריאה מתקציב המשרד ייעשה בהתאם לאילוצים תקציביים ועל פי מדד הטיפוח של בית הספר.

5. יסודות הקריאה והכתיבה וטיפוח האוריינות בכיתה א'

התפקיד הבולט ביותר של כיתה א' במערכת החינוך הוא רכישת הקריאה והכתיבה. ואכן לעניין זה מקום מרכזי ורב השפעה על חיי הילדים, על האופן שבו הם תופסים את עצמם ועל מה שהם יהיו מסוגלים לעשות – לקרוא, לכתוב וללמוד. עם זאת, חשוב לראות את הקניית הקריאה והכתיבה בכיתה א' במסגרת מהלך רחב יותר של טיפוח השפה והאוריינות. לצד הקניית יסודות הקריאה והכתיבה יש לטפח את הכישורים התקשורתיים ואת הידע הלשוני, את ההיכרות עם ספרים ועם יצירות ספרות, את ההבנה וההפקה של טקסטים בכתב ובעל-פה ואת הרצון לדעת, ללמוד ולהשכיל.

ילדי הגן מגיעים לכיתה א' עם תשתית אוריינות שהתפתחה אצלם בבית ובגן. מדי שנה מוטלת על המורים המקבלים את ילדי כיתה א' האחריות לזהות את הידע האורייני שעומו הגיעו הילדים מהבית ומהגן, ולקדם אותם בהתאם למקום שבו הם נמצאים. יש בין הילדים כאלה שכבר יודעים לקרוא ויש ביניהם שמגיעים לכיתה א' לאחר שצברו פערים גדולים בשפה ואוריינות. אין ללמדם באותה הדרך.

בעקבות משבר הקורונה והשיבושים בהוראה מסודרת בגני הילדים במהלך החודשים האחרונים, ייתכן שנוצרו פערים גדולים עוד יותר בידע האורייני של הילדים העולים לכיתה א'. לפיכך משימת זיהוי הידע האורייני של הילדים חשובה במיוחד. חשוב שהמורים יאתרו כבר בראשית השנה את הילדים שעלולים לגלות קושי ברכישת השפה הכתובה, וינסו לסייע להם באמצעות בניית תוכנית הוראה מתאימה.

לעזרת המורה פותח [כלי לאפיון הפרופיל האורייני של התלמיד](#). בכלי ארבעה רכיבים של האוריינות המוקדמת הנמצאים בזיקה לתוכנית הלימודים בגן ולתוכנית הרצף האורייני לגן-א'-ב' (שנמצאת בהכנה): כשירות תקשורתית ולשונית; התנהגויות אורייניות במפגש עם ספר; מיומנויות אלפביתיות וראשית כתיבה וקריאה; סקרנות ועניין בנושאים שונים וחדוות הלמידה.

באמצעות כלי זה יוכל המורה להתבונן על הידע האורייני של ילדי הכיתה, לזהות את התלמידים בעלי היכולות האורייניות המפותחות, וכן לזהות מי מהתלמידים זקוק לחיזוק או לעזרה באחד או ביותר מארבעת התחומים. שימוש יעיל בכלי יאפשר לזהות את הפרופיל האורייני האישי והכיתתי של התלמידים, והדבר יסייע לתכנן תהליכי ההוראה-למידה מותאמים בכיתה ומכוונים לשונות הגדולה בין התלמידים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

ספרי הלימוד המאושרים לכיתה א' מציעים שיטות קריאה מובנות וטקסטים לתרגול שטף, וכן הצעות לתרגול נוסף - בסביבות למידה, בחומרים נלווים או במדריכים למורה. לצד הקניית יסודות הקריאה הספרים כוללים גם טקסטים ספרותיים, מידעיים או מפעילים - לטיפוח הכישורים האורייניים של הילדים, גם אם הם אינם מסוגלים עדיין לקרוא אותם. אין לדלג על הטקסטים הללו, אלא יש לקרוא אותם בפני הילדים, לדון בהם, לאפשר לילדים להגיב אליהם ולטפח בעזרתם את השיח, את הלשון, ואת העניין ואהבת הלימוד.

לצד ספרי הלימוד יש לטפח סביבה לימודית עשירה, מגוונת, ומפעילה שתאפשר למידה מהנה ומאתגרת באמצעים שונים (ראו תוכנית א' תחילה). סביבה לימודית כזאת, לצד ספרי הלימוד וחומרים לתרגול נוסף, תאפשר למורה לתת מענה לשונות בכיתה.

עשר משימות ההערכה במבדק כיתה א' מלוות את תהליך רכישת הקריאה לאורך השנה ומסייעות למורים להתאים את ההוראה למה שהתלמידים כבר יודעים. בנוסף, מרבית ספרי הלימוד כוללים כלים להערכת ההתקדמות של הילדים על פי שלבי שיטת הקריאה שבספר.

קצב רכישת הקריאה שונה מתלמיד לתלמיד. יש לאפשר לתלמידים להתקדם בקצב שמתאים להם ואין לחייב את המתקדמים למלא כל דף בספר או ללמוד כל צליל בנפרד. הם יכולים לסיים את הקניית הקריאה מוקדם ולהמשיך להתפתח גם כאשר ילדים אחרים בכיתה רוכשים את יסודות הקריאה בקצב איטי יותר וזקוקים לתרגול נוסף.

6. ספרי לימוד וחומרי למידה

מכלול חומרי הלמידה שעומדים לרשות המורים:

ספרי לימוד - בפורמט ספרי ובפורמט דיגיטלי + מדריך למורה + סביבת למידה עשירה שמאפשרת גיוון ותרגול נוסף.

יחידות הוראה לכל שכבות הגיל - בין היחידות גם יחידות לקידום מיומנויות השפה בסביבה דיגיטלית.

השנה החל פיתוח של יחידות הוראה חדשות על פלטפורמה דיגיטלית חדשנית.

מרחב פדגוגי - שפע של חומרי למידה מאורגנים על פי מיומנויות וסביב נושאים ומועדים בלוח השנה.

חומרי העשרה ותרגול מאושרים שפותחו על ידי ספקי תוכן דיגיטלי (עת הדעת, מטח, גלים, בריינפופ).

חדשון לילדים - עיתון דיגיטלי לכיתות ד'-ו' - החדשון לילדים מתפרסם מדי יום רביעי.

ספרי קריאה - לבחירה מתוך תוכנית הלימודים ומתוך תוכניות לעידוד קריאה.

למידה בחירום – המלצות לחומרי למידה מרחוק, **שיעורים מצולמים** (היישומון מותאם למחשב בדפדפן כרום ולטלפון) וכן "**טיפים**" למורים להוראה ולהערכה מקרוב ומרחוק בימי הקורונה.

להלן הפירוט.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

א. ספרי לימוד

בשנים האחרונות אושרו ספרי לימוד מורחבים בעברית לכל שכבות הגיל בחינוך הממלכתי הרגיל והממ"ד. בתהליך אישור הספרים מושקע מאמץ רב וארוך, מתוך ידיעה שלספר הלימוד מקום מרכזי בתהליכי ההוראה. ספר הלימוד והמד"ל נותנים מענה ליעדי החינוך הלשוני בבית הספר היסודי: פיתוח כישורי התלמידים בשיח הדבור, בקריאה ובכתיבה של טקסטים ממגוון עולמות שיח וממגוון סוגות; טיפוח הידע הלשוני והרחבת אוצר המילים; הפקת מידע ולמידה מטקסטים עיוניים; עידוד הקריאה וההנאה מיצירות ספרות איכותיות לילדים וטיפוח ההבנה הספרותית.

ספר הלימוד מכיל מגוון של טקסטים ושל פעילויות כדי לאפשר בחירה וכדי להיענות לשונות בין התלמידים. לכל ספר לימוד נלווה מדריך למורה, ולרובם נלווית גם סביבת לימודים דיגיטלית תומכת. כדאי לעשות שימוש בכל אלה כדי להעשיר את ההוראה בהתאמה לצרכים השונים בכיתה ההטרוגנית.

ספרי הלימוד הדיגיטליים וסביבות הלמידה הנלוות להם יכולים לתת מענה רחב בתנאים של למידה מרחוק, אולם יש להתאים את דרך ההוראה בהם לאפשרויות הגלומות במפגשי ה"זום" עם המורה או בלמידה עצמית או בלמידת עמיתים מהבית.

את [רשימת ספרי הלימוד המאושרים בעברית](#) אפשר למצוא כאן וגם באתר [האגף לאישור ספרי לימוד](#). לכל ספר אופי משלו. המגוון מאפשר בחירה. בכל מקרה על המורים להוסיף על הספר ולהתאים את ההוראה לכיתה הספציפית ולצורכי התלמידים.

אין לעשות שימוש בספרי לימוד בלתי מאושרים בכיתה. מדובר בספרים שלא הוגשו לאישור או שנפסלו מפאת חוסר התאמה למטרות החינוך וההוראה. כאשר משווקים חיצוניים מציעים לכם ספר, אנא בדקו אם הוא מופיע בקובץ הספרים המאושרים. יש לוודא גם שעל הכריכה מוטבע סמל האישור עם תאריך אישור אקטואלי.

ב. יחידות הוראה

לצד ספרי הלימוד, שהם נדבך מרכזי בהוראה, עומדות לרשות המורים [יחידות הוראה מגוונות](#) לשכבות הגיל השונות. בין היחידות הללו קיימות גם יחידות הוראה דיגיטליות לקידום האוריינות בסביבה המתקשבת. אפשר למצוא את היחידות גם ב[תיק תוכניות לימודים לעובדי הוראה](#).

במהלך שנת הלימודים תשפ"א נתחיל בפיתוח מערך חדש של יחידות הוראה מקוונות ולצידן מחולל הוראה.

יחידות ההוראה החדשות יושבות על גבי פלטפורמה דיגיטלית. כל יחידת הוראה כוללת כחמישה שיעורים הבנויים סביב רעיון גדול אחד או כמה רעיונות גדולים. היחידות מציעות פרטי הוראה לכל שיעור. בכל פריט הוראה מוטמעות מיומנויות מרכזיות והצעות לפרקטיקות מגוונות להוראה. לצד יחידות ההוראה יעמוד לרשות המורים מחולל הוראה: מורים יכולים לגרור לאזור מיוחד את ההצעות שבחרו, לשדרג אותן ולהפוך אותן

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

לשיעורים מקוונים ללמידה מרחוק סינכרונית ואסינכרונית. את השיעורים המוכנים אפשר לשמור בסביבה האישית של המורים וכך לחזור אליהם בכל עת גם בהמשך.

יחידות ההוראה הראשונות במודל זה יעלו לאוויר כבר בתחילת השנה, ובמהלכה יצאו מדי חודש יחידות נוספות. בכל שלבי הפיתוח, נשמח לקבל מכם תגובות, הצעות והערות כדי לשפר ולטייב את היחידות הבאות שאנו מפתחים. אנו מקווים כי יחידות ההוראה יסייעו לכולם לקדם את הלמידה במיוחד בזמנים המאתגרים שאנו הולכים לקראתם.

ג. המרחב הפדגוגי בפורטל עובדי הוראה

[במדור החינוך הלשוני במרחב הפדגוגי](#) אספנו מגוון רחב של חומרי למידה על פי נושאים ועל פי מיומנויות במטרה לסייע למורים בבניית יחידות הוראה ומערכי שיעור. במאגר חומרים מסוגים שונים, מותאמים לתוכנית הלימודים או מכוונים להעשרה בתחום העברית, חומרים ללמידה עצמאית של התלמידים, או לשימוש המורה בשיעור או בתכנון ההוראה.

ד. חדשון לילדים

אנו ממשיכים בהוצאה של [החדשון לילדים](#) מדי יום רביעי בבוקר. החדשון מיועד לתלמידי כיתות ג'ו'. בחדשון תמצאו כתבות חדשותיות מתאימות לילדים, ולצידן הצעות לפעילות חינוכית ודידקטית והעשרה של אוצר המילים בהקשר אקטואלי. מומלץ לשלב את החדשון בתוכניות ההוראה בימי רביעי, חמישי או שישי בשבוע – בהוראה מרחוק או בהוראה בכיתה. אפשר להיעזר בו כתשתית לפיתוח הכישורים האורייניים של התלמידים בכיתה ולפיתוח כישורי השפה שלהם בהקשרים אקטואליים ורלוונטיים. רצוי לעודד גם קריאה בעיתון בבית עם ההורים ולהנחות את ההורים לשוחח עם הילדים על הנושאים שקראו יחד.

7. מסגרות לפיתוח מקצועי

הוראה טובה של תחום כה רחב ומורכב כמו עברית מחייבת ידע מקצועי רב, עיוני ומעשי. מורים רבים העוסקים בהוראת עברית לא הוכשרו לכך במכללות להוראה. הפיקוח על הוראת העברית רואה בהרחבת הידע המקצועי של העוסקים בחינוך הלשוני יעד מרכזי וחשוב ביותר ומזמין כל מורה ומורה להמשיך וללמוד ולהתמקצע בתחום. לצורך זה מוצע למורים בתשפ"א מגוון רחב של השתלמויות מתוקשבות חלקן השתלמויות מחוזיות במרכזי הפסג"ה וחלקן השתלמויות ארציות. כמו כן קיימות השתלמויות ייעודיות למורי עברית בחמ"ד ולמורי עברית במגזר החרדי.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

ההשתלמויות מונחות על ידי טובי המומחים בחינוך הלשוני. בכל ההשתלמויות תהיה התייחסות לתהליכי הוראה-למידה מרחוק ומקרוב. ההשתלמויות מציעות למידה עיונית לצד ליווי בתהליכים יישומיים. פתיחת ההשתלמויות הארציות מותנית במספר המשתתפים ובתקצוב מתאים. לפירוט מניפת ההשתלמויות היכנסו לאתר החינוך הלשוני בלשונית "[פיתוח מקצועי](#)". באתר גם קובץ המאפשר [רישום מוקדם](#). הנרשמים יקבלו הזמנה לרישום מסודר עם פתיחת ההשתלמות.

להלן פירוט מגוון המסגרות לפיתוח מקצועי בתשפ"א:

- **מרכזת עברית למומחית אוריינות בית ספרית** – השתלמויות במחוזות או בהשתלמות רכזים מתוקשבת.
- **קהילות מורים** – קהילת מובילים בליווי מוסד אקדמי אשר תכשיר מורים בתשפ"א להוביל קהילות המשך בשנת הלימודים תשפ"ב ואילך.
- **מיזם "הכוורת"** - פיתוח מקצועי מקוון בהתאמה אישית למורי היסודי. המיזם מיועד למורים בכל מקצועות הלימוד ומאפשר הרכבה מודולרית של השתלמות בת 30 שעות מיחידות לימוד קטנות ומגוונות. המיזם ייפתח לאחר החגים. ראו בקישור [מידע על המיזם וקישור להרשמה](#).
- **השתלמויות ארציות מתוקשבות** - מתנהלות ברובן באופן אסינכרוני, ומשולבים בהן מפגשים סינכרוניים בודדים. הן מיועדות בעיקר למורים שכבר השתלמו השתלמות בסיסית במרכזי הפסג"ה ומכירים את תוכנית הלימודים ואת חומרי הלמידה וההערכה המיועדים לכיתותיהם. ההשתלמויות הללו מבוססות ידע ומכוונות ליישום, והן מיועדות להרחבה ולהעמקה בענף מענפי החינוך הלשוני, כגון **עידוד קריאה והוראת ספרות**, **הבנת הנקרא**, **הוראת כתיבה**, **הוראת לשון והתפתחות שפה**; **למידה מטקסטים דיגיטליים (בסביבת ויקיפדיה)**, **הוראה משלבת עברית ותרבות יהודית-ישראלית**, **קורס המשלב הוראת עברית עם מדעים וטכנולוגיה**; **הערכה פנימית בחינוך הלשוני**; **קידום השיח הדבור בכיתה**; **הוראת עברית לילדים שאינם דוברים אותה בבית**; **הוראת יסודות הקריאה בכיתה א'**, **קידום שטף הקריאה בכיתות ב'-ו'**, ועוד.
- **יחידות השתלמות במתכונת מיקרוקורדיטציה** - השתתפות בשלושה קורסים קצרים בהרכבה אישית מקנה גמול השתלמות מלא.
- **למידת עמיתים מקוונת** – **מסגרות למידה בעלות אופי קהילתי ייפתחו השנה בשני נושאים:**
מקוונים לקריאה – למידת עמיתים העוסקת בעידוד קריאה להנאה
קידום מתקשים בבתי ספר תת־משיגים בעברית – למידת עמיתים המבוססת על חקר מקרים, פיתוח חומרים ודיון עם מומחים.
- **הרצאות מצולמות** - באתר החינוך הלשוני תוכלו למצוא [הרצאות עיוניות של טובי המומחים](#) וכן מאמרים מקצועיים על לשון והתפתחות לשונית, ספרות ילדים, הבנת הנקרא, הוראת כתיבה, שיח דבור, ניצני אוריינות, קידום אוריינות בתחומי הדעת ועוד.
- **לימודים לתואר שני במוסדות אקדמיים** - מורים הרוצים להגביר את מומחיותם בתחומים רלוונטיים ולהכין את עצמם להדרכה בעתיד יכולים ללמוד לתואר שני באחת המכללות או האוניברסיטאות המציעות מסלול לימודים מתאים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

בברכת בריאות טובה בשנת לימודים פורייה ומהנה

דליה הלוי

מפמ"ר עברית בקדם-יסודי וביסודי

העתקים :

ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית

גב' דליה פניג, סגנית יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח מקצועי

מר משה זעפרני, מנהל אגף א' שפות, המזכירות הפדגוגית

גב' אלירז קראוס, מנהלת אגף א' רוח וחברה, המזכירות הפדגוגית

גב' אתי סאסי, מנהלת האגף לחינוך יסודי, המנהל הפדגוגי

גב' גילה קרול, מנהלת המחלקה למיומנויות יסוד, האגף לחינוך יסודי, המנהל הפדגוגי

גב' יעל נדלר, מפקחת על החינוך הלשוני בחמ"ד, מנהל החינוך הדתי

גב' תרצה יהודה, מפקחת על הוראת העברית במחוז החרדי

צוות הפיקוח על הוראת העברית במזכירות הפדגוגית

מדריכות מחוזיות בממלכתי, בחמ"ד ובמגזר החרדי

גב' אילנה קלר, מדריכה מרכזת לחינוך הלשוני בחינוך המיוחד